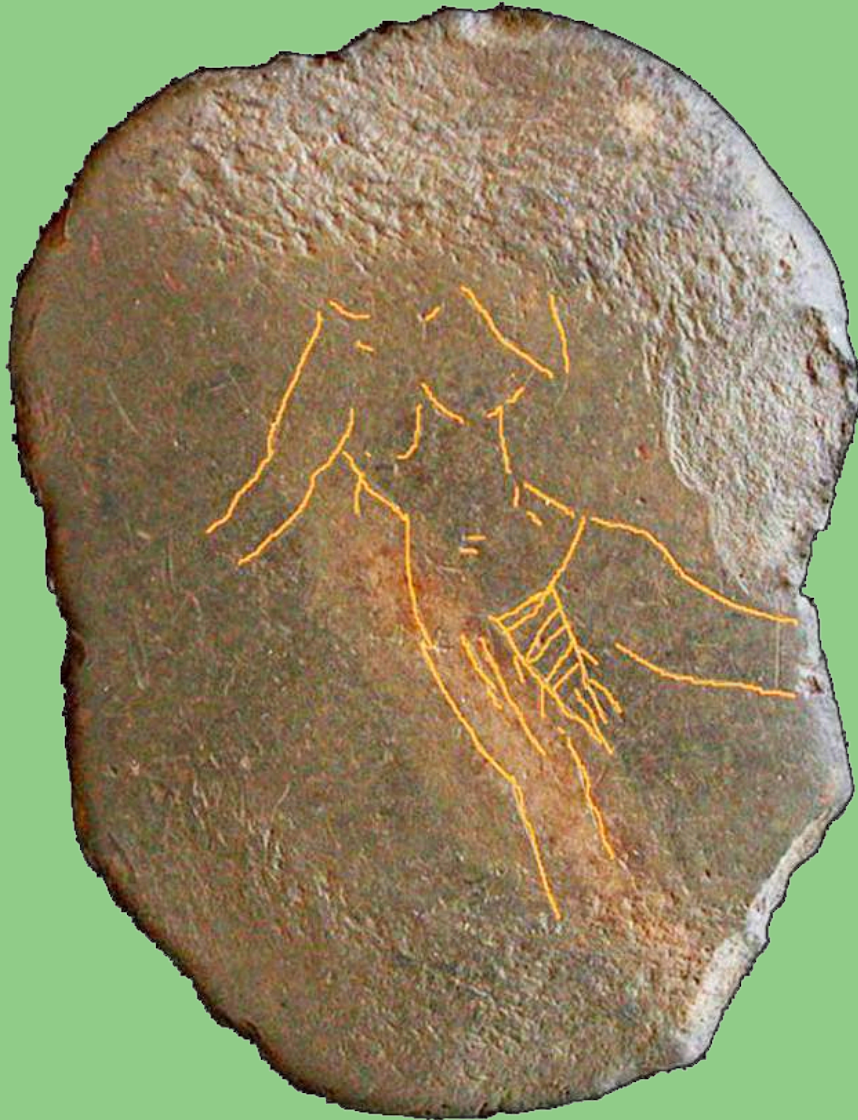

Myerlese Koerier

Elfduizend jaar oude steen met dansend meisje.
Groningers vonden eerste specimen van paleolitische kunst in
Geldrop-Mierlo. Toevalsvondst van groot wetenschappelijk belang?
Wat vindt kunstmatige intelligentie hiervan?

Inhoudsopgave

Van de redactie

De redactie stelt u de Myerlese Koerier nieuwe stijl voor en kijkt terug op het geslaagde themanummer uit 2022.

Auteur: Redactie en werkgroep Myerlese Koerier

pag. 3

Eerste ereleden HKMyerle: Annie, Peter en Rinie

Voor het eerst in de geschiedenis heeft de Algemene Ledenvergadering van Heemkundekring Myerle uit haar midden ereleden benoemd. Op de ALV van 2023 werd dit feestje gevierd. In deze Koerier worden Annie, Peter en Rinie nogmaals in het zonnetje gezet.

Auteur: Bestuur Heemkundekring Myerle

pag. 4

Liefs uit Berlijn

Een Nederlandse jongeman die tijdens de Tweede Wereldoorlog als dwangarbeider in Duitsland werkt. En verliefd wordt, op een Duits meisje. De liefde hield stand en dat is op zich al bijzonder. Dat het hele verhaal bijna tachtig jaar later nog in detail beschreven kan worden is heel bijzonder. Dat komt door een sigarenkistje met dagboekjes dat altijd bewaard is gebleven.

Auteur: Theo de Groof

pag. 8

Kunstmatige intelligentie in de vorm van een chatbot: zegen of bedreiging?

Kunstmatige intelligentie of Artificial Intelligence (AI) doet met rasse schreden de intrede in onze digitale wereld. We worden op dit moment al vaak door een chatbot geholpen als we een vraag stellen op een website. AI kan vaak antwoorden geven op vragen die we nu vooral nog Googelen, maar bijv. ChatGPT kan ook een artikel voor ons schrijven. Er is een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en gevaren.

Auteur: Hans Verhees

pag. 11

Van de redactie

Voor u ligt de Myerlese Koerier 2023, nummer 1. Dat is wat later dan u gewend bent. Onze focus lag eerder dit jaar op het uitbrengen van het themanummer over de Canon van Mierlo. Deze eerste 'normale' Koerier van dit jaar is een bijzondere, want we hebben een nieuwe opmaak voor ons verenigingsblad. De standaard-opmaakregels van de uitgeverij waar we al jaren mee werken, beperkten ons enigszins. We hebben nu nieuwe software gevonden waarmee we de opmaak van het blad meer naar onze hand kunnen zetten. U ziet hiervan nu het eerste resultaat. In de komende uitgaven zullen we de opmaak hier en daar mogelijk nog aanpassen, naar aanleiding van de ervaringen en reacties die we krijgen. Dus als u een aanbeveling of opmerking heeft: stuur die naar het redactieadres (zie colofon achterin).

De gewijzigde opmaak leidt niet tot een andere inhoud. We proberen als vanouds een blad te maken met interessante verhalen over Mierlo en zijn geschiedenis. Onze auteurs doen hun best om die verhalen goed te documenteren en van (mooie) afbeeldingen te voorzien, liefst rechten-vrij of met toestemming van de eigenaar. Dat is niet altijd even eenvoudig. Ons uitgangspunt hierbij is dat de Koerier een blad is zonder commerciële inslag, een blad met een educatief karakter voor de leden van Heemkundekring Myerle en andere belangstellenden.

We willen op deze plaats ook nog even terugkijken op onze vorige Koerier, het themanummer over de Canon van Mierlo. Dat was een heel andere Koerier dan u gewend bent, zowel in omvang, opmaak als inhoud. We zijn erg blij dat we zoveel positieve reacties op dit nummer hebben ontvangen en dat we, met name door ondersteuning van de gemeente Geldrop-Mierlo, het blad ook goedkoop hebben kunnen aanbieden aan iedereen in Mierlo die daarvoor belangstelling had. Ook hebben we de Mierlose basisscholen een aantal exemplaren geschonken. De Canon kan ingezet worden bij het geschiedenisonderwijs, zodat de lokale geschiedenis niet vergeten wordt.

Rest ons u veel leesplezier te wensen met deze nieuwe Koerier.

Werkgroep Koerier

Lees elke maand ook onze nieuwsbrief. Die verschijnt omstreeks de 10e van de maand en wordt via de mail aan alle leden en belangstellenden verzonden. Ook is de nieuwsbrief te vinden op de website bij de publicaties.

Eerste ereleden HKMyerle: Annie, Peter en Rinie

Bestuur Heemkundekring Myerle

Voor het eerst in zijn bijna 40-jarig bestaan heeft Heemkundekring Myerle drie personen tot erelid benoemd. Die eer is te beurt gevallen aan Annie Berkers, Peter van den Berk en Rinie Weijs, alle drie vanaf de oprichting of in elk geval vanaf de beginjaren betrokken bij de vereniging. De benoeming vond plaats tijdens de laatste jaarvergadering, in april 2023.

Het benoemen van ereleden is in veel verenigingen een vorm van het uitspreken van dank voor de inzet van bepaalde leden voor die vereniging, zonder alle andere leden die ook betrokken zijn tekort te doen. In de statuten van Heemkundekring Myerle, zoals die in 1984 zijn vastgesteld, staat de mogelijkheid tot het benoemen van ereleden vermeld in artikel 7.2 : 'Ereleden zijn natuurlijke personen die zich voor de vereniging en haar doelstellingen op bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt en uit dien hoofde door de algemene ledenvergadering als erelid zijn benoemd en hun benoeming hebben aanvaard.'

Al in 1984 vastgelegd dus, maar er werd tot nu toe nooit gebruik gemaakt van de mogelijkheid om iemand tot erelid te benoemen. In de algemene ledenvergadering van 2021 werden de bepalingen uit de statuten nog eens nader uitgewerkt en werd een reglement opgesteld met criteria voor een erelidmaatschap. Die criteria worden als volgt beschreven:

- De kandidaat is lid van Heemkundekring Myerle en is een groot aantal jaren (minimaal 10 jaar) op bijzondere wijze verdienstelijk geweest voor de vereniging en haar doelstellingen;*
- de kandidaat moet initiatieven hebben ontplooid die hebben geleid tot vernieuwing/ wijziging van beleid;*
- de inzet die voor de vereniging gedaan is, steekt uit boven wat van leden verwacht mag worden;*
- de bijdrage moet belangeloos zijn geweest;*
- de betrokkene moet altijd zeer loyaal en positief tegenover de vereniging en haar bestuursleden zijn geweest.*

Verder is vastgelegd dat ereleden voorgedragen moeten worden door een of meerdere leden. Het bestuur bekijkt

of de voordracht voldoet aan de criteria en uiteindelijk wordt die voorgelegd aan de ledenvergadering. Ereleden worden dus voorgedragen door leden en benoemd door de ledenvergadering.

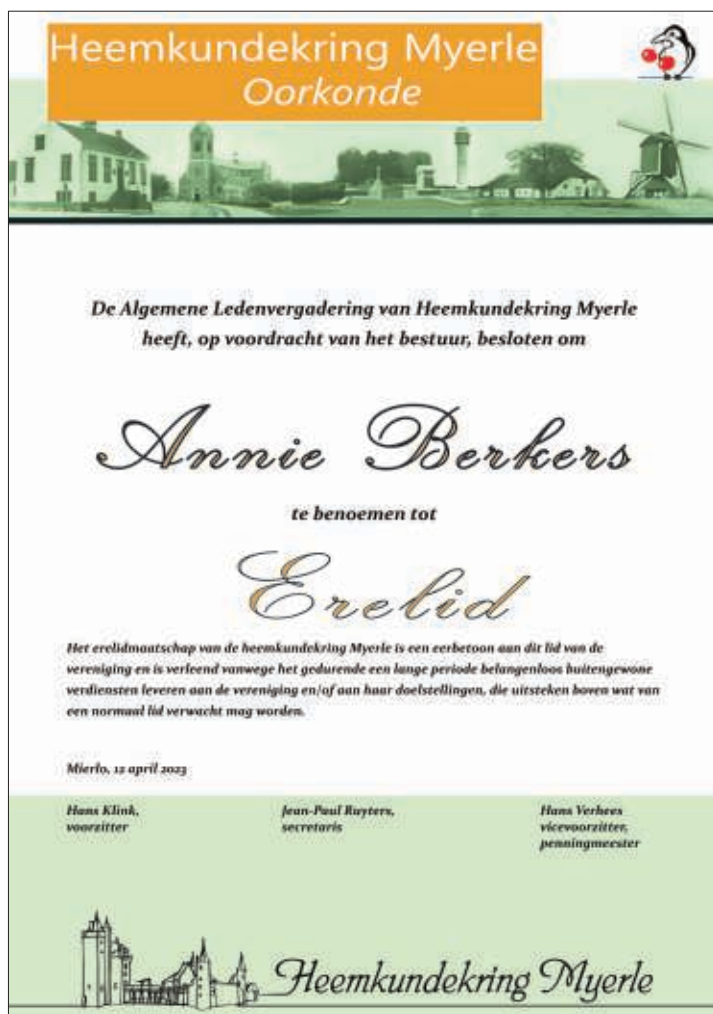
In de ledenvergadering van april jongstleden werden zowel Annie als Peter en Rinie met ruime meerderheid van stemmen tot erelid benoemd. Het was aan voorzitter Hans Klink om de ereleden toe te spreken. De drie nieuwe ereleden werden onderscheiden met de speciale speld die aan deze decoratie verbonden is en de daarbij behorende oorkonde. Deze speld werd hen door vicevoorzitter Hans Verhees opgespeld.

Alle drie zijn ze leden waar onze vereniging bijzonder trots op is en alle drie hebben ze Heemkundekring Myerle mede gemaakt tot de vereniging die zij nu is.

Elke vrijwilliger
een ster....

wordt het nooit
meer donker !

Annie Berkers

Annie is vanaf de beginjaren betrokken bij Heemkundekring Myerle; een groot aantal jaren was ze penningmeester en secretaris. Zij heeft de interne communicatie in de vereniging mede vormgegeven en was aanspreekpunt voor externen zoals regionale en bovenregionale erfgoedorganisaties en de lokale en regionale pers. Ze is betrokken bij de redactie van de Myerlese Koerier en zorgt ervoor dat de verspreiding van de Myerlese Koerier gesmeerd verloopt. Annie heeft de archeologie van Mierlo mede onderzocht en beschreven, is betrokken geweest bij meerdere opgravingen en de publicaties die

daarover verschenen zijn. Zij heeft voor de vereniging gedurende een groot aantal jaren allerlei activiteiten georganiseerd zoals lezingen, tentoonstellingen en vele excursies, waaronder de jaarlijkse dagexcursies naar vele plaatsen in Nederland, België en Duitsland en de meer regionale 'kleine' excursies. Kortom: Heemkundekring Myerle zou er na bijna 40 jaar heel anders hebben uitgezien als Annie er niet bij betrokken was geweest.

initiator van ICT binnen onze vereniging: dankzij hem zijn er het digitaal archiveren, de NAS-server en het inzetten van de website van zowel Heemkundekring Myerle als van Historische Geografie Brabant. Kortom: Heemkundekring Myerle zou er na bijna 40 jaar heel anders hebben uitgezien als Peter er niet bij betrokken was geweest.

Peter van den Berk

Peter is vanaf de oprichting van Heemkundekring Myerle betrokken bij de vereniging, waarbij hij gedurende een groot aantal jaren bestuurslid was. Hij heeft de organisatiestructuur van de vereniging met de vele werkgroepen opgezet en heeft mede voor de inhoud hiervan gezorgd. Zelf is Peter heel actief betrokken geweest bij beeldherkenning vanaf 2009 en het digitaliseren en archiveren van foto's, onder meer op de centrale server. Hij is degene geweest die het project 'historische geografie' heeft opgezet, eerst van Mierlo zelf en nu zet hij mede Mierlo regionaal overstijgend op de kaart. Op deze manier vertegenwoordigt hij onze vereniging als ambassadeur naar vele andere heemkundekringen en erfgoedverenigingen. Peter is

Rinie Weijs

Rinie is vanaf de oprichting van Heemkundekring Myerle betrokken bij de vereniging, waarbij hij gedurende een groot aantal jaren in het bestuur zat, onder meer als voorzitter en als notulist. Hij heeft het belang van de beide kernen, Mierlo en Mierlo-Hout, goed behartigd door het geven van vele lezingen over de geschiedenis en de bewoners van ons gehele werkgebied. Rinie heeft de geschiedenis van de gemeente Mierlo tot januari 1968 onderzocht en beschreven, heeft een omvangrijke hoeveelheid beeldmateriaal verzameld en vastgelegd en vooral ook op velerlei wijze gepresenteerd. Hij heeft vele artikelen geschreven voor de Myerlese Koerier en daarnaast bijzondere uitgaves van de Koerier samengesteld of mede samengesteld zoals 'De

'Heksenverhalen', de 'Milo', de 'Haes' en de 'Burgerslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog'. Rinie heeft zich ingezet voor meerdere projecten waarbij heemkunde onder de aandacht van Mierlo en met name ook het onderwijs in Mierlo, werd gebracht, bijvoorbeeld rond onderwerpen als de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding. Kortom: Heemkundekring Myerle zou er na bijna 40 jaar heel anders hebben uitgezien als Rinie er niet bij betrokken was geweest.

Liefs uit Berlijn

Theo de Groof

Vorig jaar verscheen bij uitgeverij Lecturis/DATO het boek 'Liefs uit Berlijn' van Mierlonaar Ton Maas. Het boek gaat over zijn vader Kees, die tot aan zijn dood in Mierlo woonde. Kees werd tussen 1943 en 1945 in het kader van de Arbeitseinsatz als dwangarbeider vanuit Philips in Eindhoven te werk gesteld bij Telefunken in Berlijn. Over die periode hield hij dagboekjes bij. Daarin wordt beschreven hoe hij daar in alle hevigheid het einde van de oorlog meemaakte, maar ook hoe er zijn relatie opbloede met de Duitse Martha. Dat maakt 'Liefs uit Berlijn' tot een meeslepend verhaal over oorlog en liefde. Onderstaand artikel is het voorwoord uit het boek.

Direct na de Tweede Wereldoorlog (1939-1945) kende bijna iedere Nederlander wel iemand die als dwangarbeider voor de Duitsers had gewerkt. In ons land woonden in die tijd iets meer dan 9 miljoen mensen. Ongeveer 600.000 merendeels jonge mannen werden gedurende de oorlogsjaren voor korte of langere tijd door de Duitsers tewerkgesteld. Dat is 1 op de 8 mannen!

Maar kennen wij hun verhalen?

De schattingen van het aantal dwangarbeiders dat is omgekomen door het dikwijls zware werk en de slechte leefomstandigheden, lopen uiteen van minstens 8.500 tot mogelijk 30.000. Dwangarbeiders die op eigen gelegenheid of in speciaal daarvoor bestemde treinen naar Nederland konden terugkeren, hielden hun belevenissen in Duitsland veelal voor zich. Niet zelden waren ze van vrolijke, onbevangen mannen veranderd in sombere, in zichzelf gekeerde personen. Een groot aantal van hen hield levenslang last van lichamelijke en psychische problemen.

De blijdschap van familie en vrienden daargelaten wachtte hen bij thuiskomst bovendien geen warm onthaal. Al aan de grens werden de dwangarbeiders met argwaan behandeld en moesten velen hun geld en bezittingen inleveren. Terug in hun stad of dorp kwamen de vragen: waarom heb je voor de Duitsers gewerkt? Waarom heb je dat niet geweigerd? Ook de vraag waarom ze niet waren ondergedoken, werd vaak aan de teruggekomen dwangarbeiders gesteld. Alsof het zo gemakkelijk was met meer dan een half miljoen lotgenoten onder te duiken in een klein landje waar al zoveel mensen ondergedoken zaten... Redenen genoeg kortom voor de teruggekeerde dwangarbeiders er verder maar het zwijgen toe te doen.

Ook het verhaal van Kees Maas zou onbekend zijn gebleven, ware het niet dat hij na het overlijden van zijn vrouw de gelegenheid nam er uitgebreid over te vertellen. Aan wie het wilde, liet hij dozen vol foto's en brieven zien. Soms toonde hij ook zijn kleine 'schatkistje', een houten sigarendoosje waarin hij zijn minuscule dagboekjes uit de oorlog bewaarde. Kees Maas is mijn vader.

Terwijl mijn vader nog leefde, bladerde ik weleens voorzichtig door de dagboekjes. Maar het voelde niet goed dan al over de meest persoonlijke details uit de oorlogsperiode van mijn ouders te lezen, laat staan om aan de hand van de dagboekjes hun geschiedenis te reconstrueren.

Want het verhaal van mijn vader en moeder is niet alleen het verhaal van de ellende die zij meemaakten tijdens de Tweede Wereldoorlog, het is ook dat van de intimiteit van hun wederzijdse liefde die tijdens diezelfde oorlog begon.

Kees Maas werd geboren op 16 januari 1923 in Kortgene, Zeeland. Het gezin verhuisde naar Eindhoven. Amper 20 jaar oud werd Kees, als een van de ruim 3300 Philipswerknemers, opgeroepen voor de *Arbeitseinsatz*. Hij kwam als dwangarbeider te werken bij Telefunken in Berlijn. Kees was open, eerlijk en optimistisch. Hij toonde veel interesse in zijn mede-arbeiders. In het kamp waar hij verbleef, op het werk en in de stad legde hij gemakkelijk contact met anderen. Voor hem maakte het weinig uit waar iemand vandaan kwam of wat voor achtergrond hij had.

Kees was weliswaar gedwongen tewerkgesteld, maar hij had het met zijn kantoorbaan zo slecht nog niet. De dwangarbeiders uit West-Europese landen werden bovendien beter behandeld dan die uit andere delen van Europa. Zij kregen tenminste loon, redelijk te eten en mochten in hun vrije tijd zelfs het kamp uit. Berlijn was dan natuurlijk de ideale stad, want tijdens de oorlog was nergens in Europa zo veel te beleven als daar. Naarmate de oorlog vorderde, werd de stad steeds zwaarder gebombardeerd. De mooie momenten die Kees in Berlijn meemaakte, werden daardoor vaker afgewisseld met angstige ogenblikken. Het werd Kees duidelijk dat ook de gewone Duitse burgerbevolking leed onder het juk van de nazi's en de bombardementen van de geallieerden.

Bij Telefunken leerde hij Martha Kopka kennen. Zij werd op 3 februari 1918 geboren in het Duitse Alt Hammer, dat na de oorlog bij Polen zou gaan horen. Martha werkt bij Telefunken als vervangster van een van de vele Duitse mannen die naar het oostfront waren gestuurd om te vechten. Lang wist Kees zijn gevoelens voor Martha te onderdrukken, omdat hij maar al te goed beseftte dat verliefd worden op een Duitse vrouw om moeilijkheden vragen was. Toch werden ze een stel. Toen hij begin 1944 de kans kreeg om voor even terug te keren naar

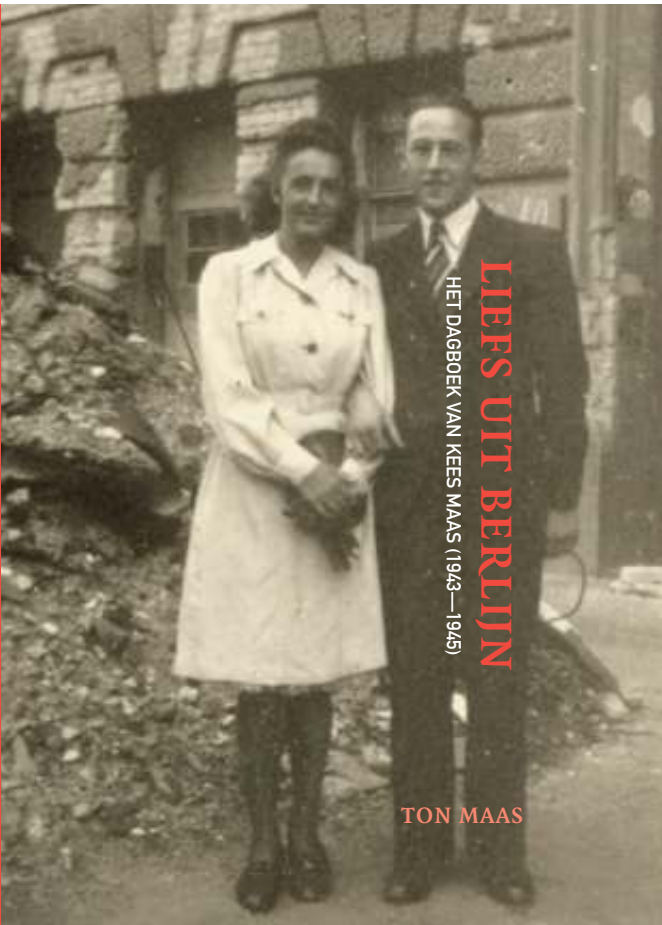
Nederland, zat hij met een groot probleem: hoe moest hij zijn ouders uitleggen dat hij verkering had met een Duits meisje? En zou het hem lukken levend uit Berlijn te komen?

De narigheid die mijn vader heeft ondervonden tijdens de oorlog heeft hem nooit negatief beïnvloed. Goede herinneringen voerden bij hem duidelijk de boventoon. Over zijn belevenissen in Berlijn kon hij enthousiast en zonder rancune praten. Dat deed hij echter zelden of nooit, omdat hij daarin werd belemmerd door de gevoelens van mijn moeder. Vermoedelijk kampte zij met een trauma dat zich op latere leeftijd heeft geopenbaard. Herinneringen aan de oorlog, zoals tijdens de herdenking van de slachtoffers op 4 mei en de viering van de bevrijding op 5 mei, gaven Martha als oorspronkelijk Duitse vrouw het gevoel medeschuldig te zijn aan wat de nazi's hadden aangericht. Zij kon er niet over praten en wilde er liever niets over horen. Pas kort voor haar plotselinge overlijden op 29 mei 1995 vertelde mijn moeder mij een paar dingen. Het meest opmerkelijke verhaal is dat ze destijds briefjes van Joodse vrouwen als teken van leven op de post had gedaan naar Nederland. Ik kan maar niet bedenken waar zij deze vrouwen heeft ontmoet en hoe het haar is gelukt. Dat wordt me pas duidelijk uit de dagboekjes en haar brieven aan mijn vader. Kees heeft zijn dagboekjes, brieven, foto's en andere documenten altijd zorgvuldig bewaard. Hij zou het heel

erg hebben gevonden als ze na zijn overlijden op 21 december 2015 verloren zouden zijn gegaan. Bij leven had hij al eens overwogen ze te schenken aan het NIOD of het Nationaal Archief.

Na het overlijden van mijn vader kon ik bij het leegruimen van zijn huis het sigarenkistje met de dagboekjes niet meteen vinden. Gelukkig lag het er nog, helemaal onderin een van zijn volgepropte kasten. Langzaam won mijn nieuwsgierigheid ze te lezen het van mijn aanvankelijke terughoudendheid. Door het minuscule handschrift van mijn vader was het nog een hele klus de teksten in de dagboekjes te ontcijferen en uit te typen. Dikwijls moest er een vergrootglas aan te pas komen. Ook het lezen van de stapels bewaard gebleven brieven van Kees, Martha en de familie van Kees kostte vele uren. Daarnaast zijn er brieven van verre familieleden die verrassende informatie opleverden. Dat alles heeft geleid tot een boek over twee gewone mensen die elkaar lijken te hebben ontmoet op het verkeerde moment en op de verkeerde plek. Maar uiteindelijk is het een boek geworden over twee bijzondere mensen, namelijk mijn ouders, die elkaar hebben ontmoet op het juiste moment.

Liefs uit Berlijn
het dagboek van Kees Maas (1943 - 1945)
door Ton Maas
november 2022
ISBN 9789462264403

Kunstmatige intelligentie in de vorm van een chatbot: zegen of bedreiging?

Hans Verhees

Kunstmatige intelligentie, vaak aangeduid met AI (van artificial intelligence) lijkt de nieuwe trend te worden. AI is een verzamelnaam geworden voor applicaties die complexe taken uitvoeren waarvoor voorheen menselijke input was vereist, zoals bij de online communicatie met klanten, het beantwoorden van vragen aan de hand van een gegevensbestand of het schrijven van een tekst over een willekeurig onderwerp. Met name die laatste twee voorbeelden zouden voor heemkundigen interessant kunnen zijn. De vraag is of kunstmatige intelligentie ons nu al kan helpen. We hebben de proef op de som genomen en zijn op onderzoek uitgegaan met behulp van ChatGPT, een AI-oplossing die ook wel chatbot wordt genoemd, die met de gebruiker communiceert zoals je dat ook van een mens zou kunnen verwachten.

Wat weet ChatGPT van HKMyerle?

Als eerste hebben we aan de ChatGPT gevraagd wat heemkunde is. Daarop kregen we het volgende antwoord:

“Heemkunde is de studie en de beoefening van de lokale geschiedenis en het cultureel erfgoed van een bepaalde regio of gemeenschap. Het omvat het verzamelen, bestuderen en documenteren van diverse aspecten van het verleden, zoals de geschiedenis, archeologie, volkskunde, genealogie, dialecten, tradities, ambachten en het landschap van een bepaalde plaats. Heemkunde richt zich op het begrijpen en behouden van het lokale erfgoed, met als doel het bewaren van de identiteit en het cultureel erfgoed van een gemeenschap. Heemkundige activiteiten kunnen onder meer bestaan uit het organiseren van lezingen, het uitvoeren van archeologisch onderzoek, het verzamelen van mondelinge geschiedenis, het digitaliseren van oude documenten en foto's, het opzetten van tentoonstellingen en het publiceren van boeken en tijdschriften over lokale geschiedenis.

Door heemkunde kunnen mensen een dieper inzicht krijgen in hun lokale wortels en de ontwikkeling van hun gemeenschap door de tijd heen. Het stimuleert ook een gevoel van verbondenheid en trots bij de inwoners, en draagt bij aan het behoud van waardevol cultureel erfgoed voor toekomstige generaties.”

Tot zover het uitgebreide antwoord. Dit is geen slechte beurt van ChatGPT. De chatbot heeft wat veel woorden nodig maar is daarmee ook aardig volledig.

Vervolgens hebben we gevraagd wat Heemkundekring Myerle was. Hierop kregen we als antwoord: *“Heemkundekring Myerle is een vereniging die zich richt op het bestuderen, documenteren en behouden van de*

Afb. 1

lokale geschiedenis en het cultureel erfgoed van Mierlo, een dorp in de gemeente Geldrop-Mierlo, Noord-Brabant, Nederland. De naam "Myerle" is de historische variant van de naam "Mierlo".

Heemkundekring Myerle is opgericht in 1983 en heeft als doel het bevorderen van kennis en belangstelling voor de geschiedenis, cultuur, tradities, volkskunde en archeologie van Mierlo. De vereniging heeft een diverse groep leden, waaronder enthousiaste historici, amateuronderzoekers en geïnteresseerde inwoners van Mierlo.

De activiteiten van de leden van Heemkundekring Myerle zijn zeer divers. Ze organiseren lezingen, excursies, tentoonstellingen en cursussen over verschillende onderwerpen met betrekking tot de lokale geschiedenis. Daarnaast verrichten ze onderzoek naar Mierlo en zijn omgeving, verzamelen ze historisch materiaal zoals foto's, documenten en voorwerpen, en publiceren ze

regelmatig artikelen en boeken over Mierlo's verleden. Heemkundekring Myerle heeft ook een heemkamer waarin ze hun verzameling historisch materiaal bewaren en toegankelijk maken voor geïnteresseerden. De heemkamer fungeert tevens als ontmoetingsplek voor leden en als bron van informatie voor mensen die meer willen weten over de geschiedenis van Mierlo. Door hun inzet en activiteiten draagt Heemkundekring Myerle bij aan het behoud en de verspreiding van kennis over de geschiedenis van Mierlo. Ze spelen een belangrijke rol in het bewustzijn van de lokale identiteit en het cultureel erfgoed, en stimuleren de betrokkenheid van de gemeenschap bij het verleden van hun dorp."

We constateren wat overlap met het antwoord op de eerste vraag, maar dat is niet zo vreemd. Ook nu is het antwoord uitgebreid en volledig. Er zit wel een foutje in. We zijn officieel opgericht in 1984 en niet in 1983. We confronteren de chatbot met die fout en vragen of hij zeker weet dat de heemkundekring in 1983 is opgericht en niet in 1984. De reactie:
"Mijn excuses voor de verwarring. Heemkundekring Myerle is inderdaad opgericht in 1984, niet in 1983. Bedankt voor het corrigeren van de informatie."

Afb. 2

Op onze vraag wie de eerste voorzitter van Heemkundekring Myerle was, is het antwoord:
"De eerste voorzitter van Heemkundekring Myerle was de heer Ad van de Laar. Hij nam het voorzitterschap op zich bij de oprichting van de vereniging in 1984. Als een gepassioneerde heemkundige en betrokken lid van de gemeenschap heeft de heer Van de Laar een belangrijke rol gespeeld bij het vormgeven en ontwikkelen van

Heemkundekring Myerle in de beginjaren. Zijn inzet heeft bijgedragen aan het bevorderen van kennis en belangstelling voor de geschiedenis van Mierlo en het stimuleren van heemkundig onderzoek en activiteiten in de regio."

Dat is nou jammer, dit klopt niet. Onze eerste voorzitter was Henk van der Vleuten, die op de officiële oprichtingsvergadering op donderdag 7 juni 1984 werd gekozen. We leggen dit voor aan de chatbot en die geeft de fout weer meteen toe:

"Mijn excuses voor de verwarring. Na nader onderzoek is inderdaad vastgesteld dat Henk van der Vleuten de eerste voorzitter was van Heemkundekring Myerle, niet Ad van de Laar. Ik bied mijn excuses aan voor het eerdere onjuiste antwoord. Het is altijd belangrijk om de juiste en accurate informatie te verstrekken, en ik waardeer uw correctie. Dank u voor uw begrip."

We kunnen op grond van dit korte onderzoekje dus vaststellen dat je als gebruiker de antwoorden van ChatGPT moet verifiëren en niet zonder meer uit kunt gaan van de juistheid van de antwoorden.

We hebben ons onderzoek hierna wat serieuzer aangepakt. We hebben geprobeerd met de hulp van de chatbot een artikel te schrijven over een heemkundig onderwerp, namelijk de Venus van Mierlo.

De Venus van Mierlo

Tegen het einde van de laatste IJstijd, ongeveer 15.000 jaar geleden, trokken vanuit het zuiden groepjes jagers het gebied binnen dat we nu als Nederland kennen. Het was er 's winters erg koud. De mensen joegen er 's zomers op kuddes rendieren. Hun voorouders hadden in Europa geleefd sinds ongeveer 35.000 jaar geleden. Zij waren in de plaats gekomen van de Neandertalers. De mensen uit de laatste periode van de Oude Steentijd maakten fijne werktuigen en jachtwapens van vuursteen. Op de zandgronden zijn sporen gevonden van hun jachtkampen. Sommigen maakten ook kunst: niet alleen de beroemde grotsschilderingen, maar ook beeldjes en tekeningen, zo leert ons de website Archeologie en Educatie.

Afb. 3 De voorzitters van HKMyerle van links naar rechts: Henk van der Vleuten (1984-1991), Rinie Weijts (1991-2007), Theo de Groof (2007-2019), Hans Klink (2019 – heden)

In 1961 werd bij Geldrop een stuk zandsteen gevonden waarin een vrouwenfiguur was gekrast. Dat moet meer dan tienduizend jaar geleden zijn gebeurd. Het is het beste voorbeeld van steentijdkunst in ons land.

(Afb. 4: Rijksmuseum van Oudheden)

We hebben in de Koerier en andere publicaties vaker aandacht besteed aan deze bijzondere vondst en aan de 'reuring' eromheen omtrent de authenticiteit. Wetenschappers zijn niet eenduidig in hun mening over dit artefact. Mede daarom was het een mooie aanleiding om de nieuwe techniek van de kunstmatige intelligentie toe te passen op dit onderwerp. We hebben geen nieuw onderzoek gedaan naar de echtheid van de steen. We hebben de steen niet in ons bezit, ons ontbreekt de kennis en tenslotte is er geen geld voor een dergelijk onderzoek. Daarom hebben we de vraag over de authenticiteit van de Venus van Mierlo aan ChatGPT gesteld.

We hebben ChatGPT eerst nog gevraagd om iets te schrijven over 'mogelijkheden en gevaren van ChatGPT'. Daarop kregen we het volgende antwoord:

"ChatGPT, een geavanceerd AI-model ontwikkeld door OpenAI, heeft de potentie om de manier waarop we communiceren en informatie delen ingrijpend te veranderen. Met zijn vermogen om natuurlijke taal te begrijpen en te genereren, opent ChatGPT de deur naar verschillende mogelijkheden en toepassingen. Een van de belangrijkste voordelen van ChatGPT is de mogelijkheid om snelle en nauwkeurige antwoorden te geven op vragen, waardoor het een waardevol hulpmiddel kan zijn voor het zoeken naar informatie en het oplossen van problemen. Het kan helpen bij het vinden van relevante feiten, het bieden van suggesties en het assisteren bij taken zoals het schrijven van tekst of het vertalen van talen.

Echter, net als bij elke technologie, zijn er ook gevaren en uitdagingen verbonden aan het gebruik van ChatGPT. Een belangrijke zorg is de mogelijke verspreiding van desinformatie. Omdat ChatGPT getraind is op een breed scala aan gegevens, kan het soms onjuiste of bevooroordeelde informatie genereren. Het is van cruciaal belang om kritisch te blijven en de output van ChatGPT te verifiëren voordat deze als waarheid wordt beschouwd.

In de juiste handen kan ChatGPT een waardevol instrument zijn voor snelle informatie-uitwisseling en ondersteuning. Door de mogelijke gevaren in acht te nemen en verantwoordelijk gebruik te bevorderen, kunnen we de positieve impact van deze AI-technologie maximaliseren."

We komen er dus nogmaals achter dat we de antwoorden van de chatbot kritisch moeten bekijken. Daarom is aan een van de heemkundig archeologische onderzoekers in Mierlo die als zeer deskundig op dit terrein wordt gekwalificeerd, te weten Henk Simons,

Afb. 4

gevraagd om een reactie te schrijven op de producten die ChatGPT heeft gemaakt. Hij geeft daarin aan in hoeverre de chatbot een goed en waarheidsgetrouw artikel heeft geschreven. Later in dit artikel staan zijn bevindingen.

De Venus van Mierlo volgens ChatGPT

Eerst naar het antwoord van ChatGPT op de vraag: **"Maak een artikel van max 700 woorden met als titel: 'De waarheid rondom de Venus van Mierlo.' Bespreek daarin waar en wanneer de Venus gevonden is en de discussie over de vraag of de steen echt is."**

Hieronder de antwoorden van ChatGPT. Het zijn er 3, omdat we zowel na de eerste als na de tweede versie aangaven niet tevreden te zijn. ChatGPT geeft in dat geval dan een nieuw antwoord en zo kwamen we op 3 versies.

Versie 1:

***De waarheid rondom de Venus van Mierlo:
Een mysterieus artefact in discussie***

In de wereld van archeologie en kunstgeschiedenis zijn er vaak artefacten die intrigerende mysteries met zich meebrengen. Eén van deze mysteries is de zogenaamde "Venus van Mierlo". Deze opvallende steen heeft geleid tot discussies en speculaties over de echtheid ervan. In dit artikel zullen we de oorsprong van de Venus van Mierlo onderzoeken, de context waarin het werd ontdekt, en de argumenten die zijn aangedragen in de discussie over de authenticiteit van dit bijzondere kunstwerk.

De Venus van Mierlo is een beeldje dat een vrouwelijk figuur voorstelt, gebeeldhouwd uit een lichtgekleurde steen. Het werd naar verluidt ontdekt in 1959 in een weiland nabij het Nederlandse dorp Mierlo, in de provincie Noord-Brabant. De ontdekker, een boer genaamd Janus van Hoof, vond het artefact tijdens het ploegen van zijn land. Hij was zich niet bewust van de historische waarde ervan en bewaarde het beeldje jarenlang in zijn schuur.

Pas in de jaren 70 werd de Venus van Mierlo voor het

eerst onder de aandacht gebracht van archeologen en kunsthistorici. Het trok al snel de interesse vanwege zijn ongebruikelijke kenmerken en de veronderstelde ouderdom. Het beeldje meet ongeveer 10 centimeter in hoogte en vertoont gedetailleerde kenmerken van het vrouwelijk lichaam, zoals borsten, een buik en geslachtsdelen.

De discussie over de echtheid van de Venus van Mierlo draait voornamelijk om de vraag of het artefact een authentieke prehistorische sculptuur is of een moderne vervalsing. Sommige experts beweren dat het beeldje authentiek is en dateert uit de prehistorie, terwijl anderen sceptisch zijn en suggereren dat het een vervalsing is uit de 20e eeuw.

De aanhangers van de authenticiteitstheorie wijzen op verschillende factoren ter ondersteuning van hun standpunt. Ten eerste is er het argument van de vondstlocatie. Het feit dat het beeldje werd ontdekt tijdens het ploegen van een veld suggereert dat het al lange tijd in de grond begraven was en mogelijk uit een oudere periode stamt. Bovendien is het uiterlijk van de Venus van Mierlo vergelijkbaar met andere prehistorische beeldjes die elders in Europa zijn gevonden.

Daarentegen zijn er ook argumenten die twijfel werpen op de authenticiteit van het beeldje. Een van de belangrijkste tegenargumenten is de afwezigheid van concrete archeologische context. Omdat het beeldje door een boer werd gevonden zonder professionele opgraving of registratie, ontbreekt belangrijke informatie over de exacte locatie en de aanwezigheid van andere artefacten in de omgeving. Dit maakt het moeilijk om de ouderdom en oorsprong van de Venus van Mierlo nauwkeurig te bepalen.

Bovendien hebben kunstexperts en materiaalwetenschappers verschillende onderzoeken uitgevoerd om de ouderdom van de steen en de gebruikte gereedschappen te bepalen. De resultaten van deze studies hebben echter geen definitief bewijs geleverd voor de authenticiteit of vervalsing van het beeldje. Sommige analyses wijzen op kenmerken die consistent zijn met prehistorische technieken, terwijl andere onderzoeken hebben gesuggereerd dat moderne gereedschappen kunnen zijn gebruikt bij de vervaardiging van het beeldje.

De discussie over de Venus van Mierlo blijft voortduren, en het is mogelijk dat er in de toekomst nieuwe informatie en inzichten zullen opduiken die de zaak duidelijker maken. Voorlopig blijft het artefact een intrigerend mysterie dat de verbeelding prikkelt en ons uitnodigt om na te denken over de complexiteit van de menselijke geschiedenis en creativiteit.

Ongeacht de uiteindelijke conclusie over de echtheid

van de Venus van Mierlo, blijft het een belangrijk artefact dat ons herinnert aan de rijke culturele erfenis van onze voorouders. Het beeldje heeft kunstenaars, wetenschappers en het bredere publiek geïnspireerd, en zal waarschijnlijk blijven bijdragen aan discussies over kunstgeschiedenis en de menselijke evolutie.

In de wereld van archeologie en kunstgeschiedenis is er vaak geen eenduidig antwoord op de vraag naar de authenticiteit van oude artefacten. Het is de complexiteit van deze vraagstukken die het onderzoeken en bestuderen van dergelijke artefacten zo boeiend maakt. De Venus van Mierlo blijft een fascinerend voorbeeld van dit eeuwige debat, waarbij de waarheid vaak verborgen blijft achter de nevels van tijd en interpretatie.

Versie 2:

***De waarheid rondom de Venus van Mierlo:
Een intrigerende ontdekking in de geschiedenis van Mierlo***

Afb. 5 Mannetje van Willemstad

In het pittoreske dorpje Mierlo, gelegen in de provincie Noord-Brabant in Nederland, werd een prehistorische vondst gedaan die de aandacht van archeologen en geschiedenis-liefhebbers trok: de Venus van Mierlo. Deze ontdekking heeft geleid tot een langdurige discussie over de authenticiteit van de steen en heeft de interesse gewekt van velen die geïntrigeerd zijn door de prehistorie van de regio.

De Venus van Mierlo is een stenen artefact dat een vrouwenfiguur afbeeldt. Het werd ontdekt in Mierlo, in de buurt van de Strabrechtse Heide, een prachtig natuurgebied dat rijk is aan archeologische overblijfselen. De exacte datum van de ontdekking is nog steeds onderwerp van discussie, maar het kan worden toegeschreven aan het einde van de 19e eeuw. De steen werd gevonden tijdens graafwerkzaamheden in de omgeving, waarbij een boer per toeval op het artefact stuitte.

De Venus van Mierlo is gemaakt van een lokale steensoort die vaak voorkomt in de regio. Het is een kleine, platte steen van ongeveer 10 centimeter hoog, waarop een gestileerde vrouwenfiguur is gekrast. De

Afb. 6 Venus of Laussel, afbeelding van het origineel bewaard in het Musée d'Aquitaine Bordeaux.

afbeelding toont een vrouwelijk lichaam met een ronde buik, brede heupen en een vereenvoudigd gezicht zonder duidelijke gezichtskenmerken. De stijl van de afbeelding doet denken aan andere Venusfiguren die elders in Europa zijn gevonden en die dateren uit het Paleolithicum en het Neolithicum.

De ontdekking van de Venus van Mierlo heeft de vraag opgeroepen of deze steen authentiek is of dat het mogelijk een moderne vervalsing is. Dit heeft geleid tot een langdurige discussie onder archeologen en experts op het gebied van prehistorie. Een van de belangrijkste argumenten voor de authenticiteit is de locatie van de vondst. Mierlo en de omliggende gebieden staan bekend om hun archeologische vindplaatsen en er zijn tal van andere prehistorische artefacten in de regio gevonden. Het is dus niet onwaarschijnlijk dat de Venus van Mierlo een authentiek overblijfsel is uit die periode.

Daarnaast is er ook gedetailleerd onderzoek gedaan naar de gebruikte steensoort en de kraspatronen op de Venus van Mierlo. Analyse van de steen heeft aangetoond dat

het materiaal consistent is met andere lokale steensoorten die in de prehistorie werden gebruikt. Bovendien vertonen de kraspatronen op de steen tekenen van slijtage en ouderdom, wat wijst op een lange geschiedenis.

Aan de andere kant zijn er ook enkele argumenten die de echtheid van de Venus van Mierlo in twijfel trekken. Een van de belangrijkste bezwaren is het gebrek aan precieze documentatie en betrouwbare getuigenissen met betrekking tot de ontdekking. Omdat de steen al zo lang geleden is gevonden, is er weinig gedetailleerde informatie beschikbaar over de exacte omstandigheden van de vondst.

Bovendien zijn er enkele experts die beweren dat de stijl van de Venus van Mierlo niet overeenkomt met andere prehistorische Venusfiguren. Ze suggereren dat de gestileerde vorm en het gebrek aan gezichtskenmerken meer kenmerkend zijn voor moderne artistieke interpretaties dan voor de prehistorische periode.

Ondanks de voortdurende discussie blijft de Venus van Mierlo een intrigerend artefact dat de aandacht blijft trekken. Het heeft archeologen en geschiedenisliefhebbers geïnspireerd om verder onderzoek te doen naar de prehistorie van de regio en heeft bijgedragen aan een groter bewustzijn van het rijke erfgoed van Mierlo.

Ongeacht de uiteindelijke uitkomst van de discussie over de echtheid van de Venus van Mierlo, heeft deze vondst waardevolle inzichten opgeleverd in de prehistorische geschiedenis van de regio. Het heeft de interesse in archeologie en het behoud van cultureel erfgoed

Afb. 7 Venus van Geldrop, 9000 v. Chr

aangewakkerd, en het heeft de lokale gemeenschap aangemoedigd om trots te zijn op hun rijke geschiedenis.

De Venus van Mierlo blijft een mysterie dat ons uitnodigt om verder te graven, te onderzoeken en te begrijpen. Het herinnert ons eraan dat de geschiedenis altijd nieuwe verrassingen in petto heeft en dat zelfs kleine artefacten een grote impact kunnen hebben op ons begrip van het verleden.

Versie 3:

***De waarheid rondom de Venus van Mierlo:
Een archeologisch mysterie ontrafeld***

In de idyllische gemeente Mierlo, gelegen in de provincie Noord-Brabant, heeft een opmerkelijke vondst de aandacht van zowel archeologen als lokale inwoners getrokken. Het betreft een prehistorische steen met een opvallend gekrast vrouwenfiguur, dat bekend staat als de Venus van Mierlo. Sinds de ontdekking van deze steen zijn er jaren van discussie gevolgd over de echtheid ervan. In dit artikel zullen we de oorsprong van de Venus van Mierlo onderzoeken, evenals de verschillende standpunten in het debat over de authenticiteit van de steen.

De Venus van Mierlo werd gevonden in de buurt van het dorp Mierlo, in de omgeving van een archeologische vindplaats genaamd 'De Molenhuisjes'. Het exacte jaar van de ontdekking is niet precies gedocumenteerd, maar historische bronnen suggereren dat het in de jaren 1950 was. Het was tijdens graafwerkzaamheden voor de aanleg van een nieuwe weg dat de steen per toeval naar boven kwam. De vinder, een lokale boer genaamd Jan van der Kruis, herkende meteen de bijzonderheid van de steen en bracht het onder de aandacht van experts.

De Venus van Mierlo is een platte steen, ongeveer 15 centimeter hoog, waarop een vrouwenfiguur is gekrast. Het figuur is afgebeeld in een abstracte, gestileerde stijl, met nadruk op de kenmerken van het vrouwelijk lichaam, zoals de borsten, buik en geslachtsdelen. De armen en het hoofd zijn minder prominent aanwezig. Het ontwerp roept associaties op met de iconische Venusbeeldjes die elders in Europa zijn gevonden, zoals de Venus van Willendorf.

Direct na de ontdekking van de Venus van Mierlo ontstond er een levendige discussie onder archeologen en deskundigen over de echtheid ervan. Sommigen beschouwden het als een belangrijke archeologische vondst die teruggaat tot het Neolithicum, ongeveer 4000 tot 2500 voor Christus. Deze groep wees op de stilistische kenmerken van het vrouwenfiguur, die overeenkomsten vertoonden met andere prehistorische Venusbeeldjes. Ze zagen het als een waardevolle aanvulling op de kennis van de prehistorische kunst en de rol van vrouwen in die samenlevingen.

Aan de andere kant waren er ook sceptici die twijfelden aan de authenticiteit van de Venus van Mierlo. Ze wezen op het ontbreken van gedetailleerde documentatie direct na de ontdekking en de mogelijkheid van een moderne vervalsing. Ze betoogden dat de steen misschien een product was van een kunstenaar uit recentere tijden, die probeerde de stijl van prehistorische Venusbeeldjes na te bootsen. De afwezigheid van een duidelijke archeologische context maakte het moeilijk om de herkomst en ouderdom van de steen vast te stellen.

Om meer duidelijkheid te krijgen over de echtheid van de Venus van Mierlo, zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd. Ten eerste werd er gedetailleerd stilistisch en morfologisch onderzoek gedaan naar de steen en de

Afb. 8 Venus van Willendorf, Natuurhistorisch Museum Wenen.

krassen. Hieruit kwamen overeenkomsten naar voren met andere prehistorische Venusbeeldjes, wat het argument voor authenticiteit ondersteunde. Daarnaast werden er technische analyses uitgevoerd om de ouderdom van de steen te bepalen. Koolstofdatering, een methode die wordt gebruikt om de ouderdom van organisch materiaal te bepalen, werd echter bemoeilijkt door het ontbreken van organisch materiaal op de steen.

Het debat over de Venus van Mierlo duurt voort, en er is nog geen definitieve uitspraak gedaan over de echtheid ervan. Hoewel sommige experts overtuigd zijn van de prehistorische oorsprong, blijven anderen sceptisch en wachten ze op meer concrete bewijzen. Het gebrek aan gedetailleerde documentatie en de mogelijkheid van moderne vervalsing houden de discussie levendig.

De Venus van Mierlo blijft een fascinerende vondst die vragen oproept over de prehistorische kunst en de culturele betekenis ervan. Ongeacht de uitkomst van het debat, heeft de steen al bijgedragen aan de interesse in de lokale geschiedenis en het culturele erfgoed van Mierlo. Het heeft archeologen en de lokale gemeenschap geïnspireerd om verder onderzoek te doen en heeft de waarde van het behoud van dergelijke vondsten benadrukt.

In afwachting van nieuwe ontdekkingen en wetenschappelijke doorbraken, blijft de Venus van Mierlo een intrigerend mysterie dat ons herinnert aan de rijkdom van het verleden en de voortdurende zoektocht naar kennis. De discussie zal ongetwijfeld voortduren, en hopelijk zal dit leiden tot een beter begrip van deze enigmatische steen en zijn plaats in de geschiedenis van Mierlo.

Afb. 9 Venus van Mierlo

Reactie Henk Simons

De drie artikelen over de Venus van Mierlo heb ik beoordeeld op 15 punten, waarbij gecheckt is in hoeverre in het betreffende artikel dit aspect aan de orde komt en of hetgeen er vermeld staat juist is.

De 15 punten zijn:

1. **Vondstbeschrijving (stenen artefact/ versierd werktuig)**
De steen waarop de figuur is gekrast, kan worden vergeleken met stenen die bijvoorbeeld gevonden zijn in Linne of Wansum, maar niet met een vruchtbaarheidsbeeldje.
2. **Info over steensoort/ kleur**
De zandsteen is antraciet van kleur en gebruikt als klopsteen om andere stenen te bewerken.
3. **Datum vondst**
De Venus van Mierlo werd begin 1961 gevonden
4. **Afmeting van de steen**
De steen is 7,4 cm lang, 5,6 cm breed en 1,2 cm dik.
5. **Hoe werd de vondst ontdekt**
De ontdekking van de steen is nog steeds een raadsel, absoluut onduidelijk is hoe het proces precies verlopen is. Een eerste beschrijving werd vermeld in het Nieuwsblad van het Noorden in mei 1961. Zie bijlage 1 bij dit artikel.
6. **Naam van de vinder**
De steen werd gevonden door Jan Groels en mee naar huis genomen. Hij heeft de steen aan Ad Wouters 'gegeven'. Deze laatste had op zijn beurt weer connecties met Tjerk Vermaning. Beide worden verdacht vervalsers te zijn van stenen werktuigen.
7. **Vindplaats**
De vindplaats lag vermoedelijk op de Groote Heide. Zie bijlage 2 bij dit artikel.
8. **Globale aanduiding ouderdom steen/afbeelding**
Prehistorie, maar dit is wel een erg ruim begrip: voor Mierlo voor het jaar 1200.
9. **Exactere vermelding van de ouderdom**
Indien deze steen echt is, dan dateert hij vermoedelijk uit het laat-Paleolithicum: 35.000 tot 10.000 jaar geleden.
10. **Eerste vermelding in het tijdschrift Brabants-Heem**
De eerste vermelding van de vondst en de steen was in Brabants Heem in 1962 in het artikel: Belangrijke vondsten van de Ahrensburgcultuur in de gemeente Geldrop van A. Bohmers en A.M. Wouters.
11. **Beschrijving afbeelding**
Beschrijving van de vrouwenfiguur met lendedoek, zonder hoofd, handen en voeten. Deze zijn waarschijnlijk afgeslagen bij het gebruik van de klopsteen, uitgaande van echtheid.
12. **Pro- en contra's authenticiteit**
Zijn zowel de pro's als de contra's in het artikel

besproken wat betreft de authenticiteit van de steen.

13. Alternatief onderzoek vermeld

Er zijn in de loop van de tijd verschillende alternatieve onderzoeken geweest naar de authenticiteit. Worden die in het artikel genoemd.

14. Ontbreken van documentatie

De documentatie/beschrijving van deze vondst ontbreekt nog steeds. Wordt dat vermeld in het artikel.

15. Naamgeving van de steen

De naam is door een journalist van de Volkskrant aan de steen toegekend. Door zijn toedoen is de steen aan Mierlo toegekend, want naar de Venus van Milo gebruikte hij de Venus van Mierlo, dat klonk waarschijnlijk beter dan de Danseres van Geldrop. Deze naam wordt ook gebruikt, vaak in combinatie met een andere vondst, namelijk de Danser van Wansum.

Artikel 1

In het eerste artikel valt op dat na de interessante inleiding meteen een aantal fouten staat. Er wordt gesproken over een beeldje en niet over een steen met ingekraste figuur, het formaat wijkt sterk af en het jaar waarin de Venus is gevonden en waarin erover gepubliceerd werd, zijn onjuist. Ook de naam van de vinder klopt niet. Op de 15 punten die hiervoor genoemd zijn, gaat het programma in dit artikel maar liefst 9 keer de fout in. Verder wordt de exactere datering van de steen (9), de verklaring van de naam (15) en het feit dat de vondstdocumentatie ontbreekt (14) niet benoemd. Er blijven dus maar drie punten over waar dit artikel aan voldoet dat is dat het een prehistorische vondst betreft (8), dat wordt ingegaan op de pro's en contra's inzake de authenticiteit (12) en dat wordt aangehaald dat er verdere onderzoeken zijn gedaan (13). Dit was een teleurstellende eerste poging.

Artikel 2

In het tweede artikel ontstaat na de inleiding wat onduidelijkheid over wat er werd gevonden. Was het een beeldje of een steen? Wat verderop wordt de indruk dat het over een beeldje gaat bijgesteld en wordt duidelijk dat het een platte steen is van 10 centimeter (punt 4 is dus fout) waarin een figuur is ingekrast. De beschrijving van de figuur (punt 11) klopt echter niet, die is meer gebaseerd op een wat meer mollige figuur van een venus die in de prehistorie wel vaker voorkomt. Het artikel heeft de beschrijving meer gebaseerd op de naam - die overigens niet verklaard wordt (punt 15) - dan op de werkelijke afbeelding. De ronde buik en de beschrijving van het gezicht kloppen in ieder geval niet. Op punt 1 is er dus een gedeeltelijke waarheid, maar gedeeltelijk waar kwalificeren we toch als fout. Over de steensoort (punt

2) blijft het artikel vaag, waardoor het geen feitelijke informatie geeft. Volgens het artikel is de steen eind 19e eeuw gevonden; dat is onjuist (punt 3). De vindplaats (in de buurt van ...) is ruim, maar daarmee onvoldoende en onjuist. De naam van degene die de steen gevonden heeft, wordt niet genoemd. Op de vraag hoe de steen gevonden is, geeft het artikel geen of in ieder geval geen duidelijk antwoord. De globale indicatie van de ouderdom (punt 8) klopt, maar een exactere datering (punt 9) ontbreekt. Over de publicaties (punt 10) wordt niet gerept. Wel wordt voldoende ingegaan op de pro's en contra's van de authenticiteit en wordt aangegeven dat er meerdere malen onderzoek is gedaan. (punten 12 en 13). Het ontbreken van de vondstdocumenten wordt helder aangegeven (punt 14). Dit artikel voldoet beter dan het eerste op de genoemde 15 punten, maar toch zitten er veel fouten in.

Artikel 3

Het derde artikel geeft in de inleiding al meteen een goed beeld van de gevonden steen, hoewel de steensoort, de kleur en het waarschijnlijke gebruik van de steen niet genoemd worden. Ook de verklaring van de naam ontbreekt. In ieder geval wordt duidelijk dat er een 'opvallend gekraste vrouwenfiguur' op staat. De vindplaats is absoluut onjuist, de genoemde vindplaats is in Geldrop-Mierlo niet bekend. Het jaar van de ontdekking wordt niet genoemd, maar de periode is niet helemaal onjuist. Ook de eerste vermelding van de vondst in Brabants Heem wordt niet vermeld. De naam van de vinder is onjuist. Ook dat hij het bijzondere van de steen direct herkende, klopt niet met de ons bekende gegevens. De steen wordt in het artikel ruim twee keer zo groot gemaakt dan hij in werkelijkheid is. De beschrijving van de vrouwenfiguur op de steen is onvoldoende. Met name het aspect dat er een accent ligt op de geslachtsdelen (die zijn immers met een schaamlapje afgedekt) is overtrokken. Dat de armen en het hoofd minder prominent aanwezig zijn, is weliswaar juist, maar de oorzaak daarvan wordt niet genoemd, terwijl dat toch zeker verhelderend geweest zou zijn. De relatie met de Venus van Willensdorf kunnen we moeilijk plaatsen. Het artikel plaatst de steen in het Neolithicum waarmee de exactere tijd wordt aangegeven, maar daarmee wordt de steen wel wat jonger gekwalificeerd dan algemeen aangenomen. Het artikel gaat duidelijk is op de onderzoeken, de pro's en contra's van de authenticiteit. Ook wordt helder aangegeven dat het ontbreken van een goede vondstdocumentatie de discussie over de authenticiteit zeker beïnvloedt. Op de 15 genoemde punten scoort dit artikel het beste. Er staan zeker een aantal essentiële fouten in, maar het geeft wel een goed beeld van de discussie over de Venus van Mierlo en geeft goed het belang van de vondst voor de lokale archeologie weer.

Conclusie

ChatGPT is een toepassing die waarschijnlijk veel potentie in zich heeft. Het is een tool die de gebruiker kan helpen bij het samenstellen van teksten op basis van de informatie die de chatbox tot zijn beschikking heeft. Bij ChatGPT is die database op dit moment beperkt tot gegevens tot en met september 2021. Voor het onderzoek in het kader van dit artikel wellicht wat minder relevant, maar het betekent wel dat de nieuwste informatie niet meegenomen wordt. Verder geeft ChatGPT niet standaard de bronnen weer waaruit de informatie gehaald wordt, hierdoor is het verifiëren van die informatie gecompliceerd. Uit de analyses in dit artikel blijkt dat ChatGPT enerzijds veel feiten foutief weergeeft en anderzijds vaak verbloemend schrijft. Anders gezegd: de tekst wordt wat vaag gehouden waardoor er geen feitelijke fout ontstaat, maar ook geen absolute waarheid. Als de chatbot schrijft dat de Venus van Mierlo gevonden is nabij de Grote Heide en dat in de directe omgeving van Mierlo vondsten met hoge archeologische waarde zijn gedaan, dan staat daar niet iets wat absoluut fout is, maar je hebt er uit onderzoeksoogpunt ook niet zoveel aan, want wat betekent ‘nabij de Grote Heide’? Dat is geen uitkomst van de vindplaats en dat er in de omgeving archeologisch interessante

vondsten zijn gedaan, zegt helemaal niets over deze vondst.

In het algemeen kan gesteld worden dat de chatbox wat wollig en verbloemend taalgebruik bezigt, waardoor de teksten wel prettig lezen en een uitgangspunt zouden kunnen zijn voor een nader onderzoek of om interesse te kweken. De tekst van artikel 3 uit ons onderzoek zou

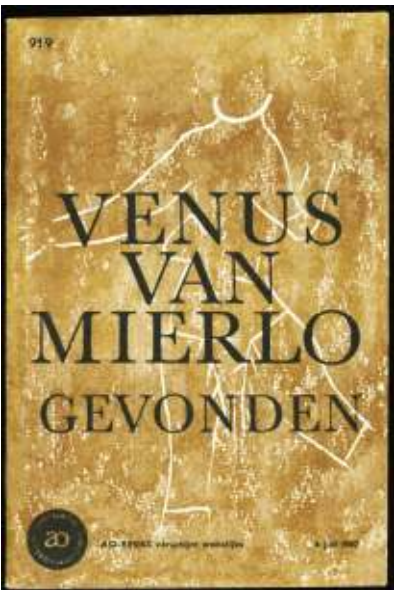
gebruikt kunnen worden als de feitelijke onjuistheden vooraf gecorrigeerd worden.

ChatGPT zal voor het schrijven van artikelen over heemkundige onderwerpen in de toekomst zeer waarschijnlijk bruikbaar zijn. Voorwaarde daarbij is dat de database breder wordt dan die nu is. Er is op het world wide web veel meer informatie beschikbaar dan die in de database van ChatGPT is opgenomen. Daarnaast zou het goed zijn als er bij de geproduceerde

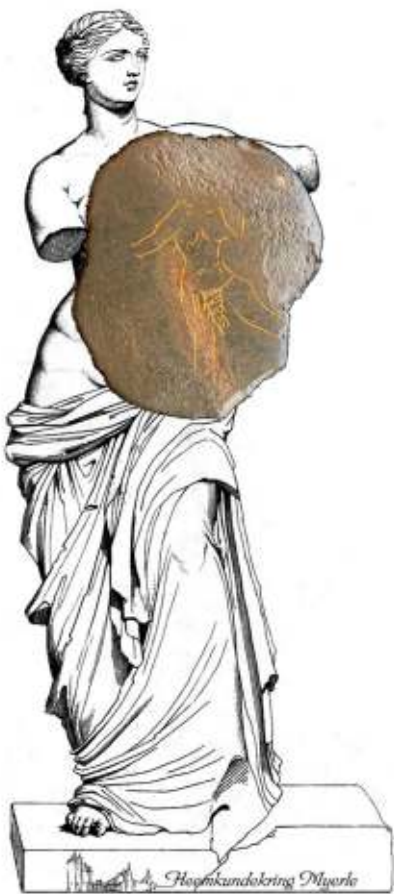
tekst een bronvermelding wordt opgenomen zodat de gebruiker snel kan controleren waar de data vandaan komen en zo kan beoordelen of die betrouwbaar zijn. Of de bronnen dan altijd betrouwbaar zijn, is een andere vraag. Er kunnen zelfs verzonnen feiten en gefingeerde webadressen als bronnen in de gegenereerde tekst staan. Dat zijn we in het onderzoek voor dit artikel overigens niet zijn tegengekomen. Verder zal de gebruiker de feiten moeten blijven checken, maar dat is niet anders dan bij bronnenonderzoek op internet dat we nu vaak doen als voorbereiding op het schrijven van een artikel. Op dit moment echter is de stelling gerechtvaardigd dat de toepasbaarheid van ChatGPT beperkt is. De betrouwbaarheid van de input is nog veel te zwak om de samengestelde teksten over te kunnen nemen.

Tot besluit is met behulp van ChatGPT een limerick gemaakt:

*Haar vormen waren een lust voor het oog,
al in de prehistorie, was haar aanzien zo hoog.
De prachtige Venus van Mierlo,
met een glimlach zo mild, maar oh, oh.
Haar gezicht was verdwenen en niemand die
weet of ze je bedroog.*

Afb. 10

Afb. 11 Venus Victrix, Venus van Milo

Bronnen

- ChatGPT, chat.openai.com
- ChatGPT: niet erg intelligent, wel goed opgevoed uit ibestuur.nl
- ChatGPT: nog lang niet perfect, maar wel met potentie voor het erfgoedveld, netwerkdigitaalerfgoed.nl
- Groningers vonden eerste specimen van paleolithische kunst in Noord-Brabant, Nieuwsblad van het Noorden, 3 mei 1961
- De Venus van Mierlo; Een gestalte in steen van Brabantserfgoed.nl
- Belangrijke vondsten van de Ahrenburgcultuur in de gemeente Geldrop van A. Bohmers en A. M. Wouters; Brabants Heem 1962
- Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg, gemeente Geldrop-Mierlo; SRE Milieudienst 2010.
- Het einde van een mythe? De danseres van Geldrop of de Venus van Mierlo, door Ad Maas Heemkronijk HLZ 2009
- Danseres van Geldrop of de Venus van Mierlo, door Marsiska Hermse, hunebednieuwscafe.nl

Verantwoording afbeeldingen

- Afb. 1: Pixabay, Alexandra Koch, Afbeelding met Ai-gegenereerd, Computer, Kunstmatige intelligentie (bewerkt)
- Afb. 2: Adobe Stock, Concept for accident prediction (bewerkt).
- Afb. 3: Heemkundekring Myerle, Eindhovens Dagblad
- Afb. 4: Heemkundekring Myerle
- Afb. 5: Canon van de Nederlandse Kunst, venster 1: Mannetje van Willemstad (bewerkt)
- Afb. 6: Wikipedia; Venus of Laussel, afbeelding van het origineel bewaard in het Musée d'Aquitaine Bordeaux.
- Afb. 7: Pansophia, Annine van der Meer: Venus van Geldrop, 9000 v. Chr., jong en jagend met voorschoot en gordel.
- Afb. 8: Wikimedia.org, Bjørn Christian Tørrissen, Venus van Willendorf, Natuurhistorisch Museum Wenen.
- Afb. 9: Heemkundekring Myerle, Canon van Mierlo 'Un dörp mi pit'
- Afb. 10: Boekwinkeltje.nl; AO reeks juli 1962
- Afb. 11: Wikimedia.org, Frédéric comte de Clarac, Venus Victrix, Venus van Milo,
- Afb. 12: Dagblad van het Noorden, 3 mei 1961
- Afb. 13: Heemkundekring Heeze, Leende, Zesgehuchten; Archeologisch overzicht van de gemeente Geldrop 1981; Google Maps; bewerking Heemkundekring Myerle

Elke donderdagavond houden we in het Oude Raadhuis een ledenavond. Daar komen leden bij elkaar om vragen en antwoorden uit te wisselen, ideeën te bespreken, onderzoek te doen. Maar ook gewoon om gezellig een kop koffie of thee te drinken. Leden en belangstellenden zijn altijd welkom. De tijd is van 20.00 tot ca. 22.00 uur.

Bijlage 1

De ontdekking van de steen bij de opgraving in Geldrop wordt voor het eerst beschreven in Het Nieuwsblad van het Noorden van 3 mei 1961. De naam Venus van Mierlo moest toen nog door een Volkskrant journalist worden toegekend, dus die wordt in dit artikel niet genoemd.

ELFUIZEND JAAR OUDE STEEN MET DANSEND MEISJE

Groningers vonden eerste specimen paleolitische kunst in Nrd.-Brabant

Toevalsvondst van groot wetenschappelijk belang

(Van een onzer redacteurs)

Vrijwillige medewerkers van het Biologisch-Archeologisch Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen (de heren Groothuis en Rijnders) hebben dezer dagen in Noord-Brabant een 11.000 jaar oud stenen werktuig opgegraven, waarin een menselijke figuur is gegraveerd. Wetenschappelijk is deze (toevale)vondst van niet te onderschatten belang, daar het hier het eerste in ons land gevonden stuk paleolithische kunst betreft uit de zogenaamde Ahrensburger reenderjager-cultuur, uit de laatste fase van de IJstijd.

De heer J. de Vries, technisch assistent bij het instituut, was de eerste die de gegraveerde steen — die slechts een afmeting heeft van 7,4 x 5,6 cm bij de dikte van 1,2 cm — tussen een zending materiaal ontdekte. De afbeelding is enigermate vergelijkbaar met die in de beroemde Franse grotten.

Laatste fase Ahrensburger cultuur

Vermoedelijk stelt de afbeelding een dansende meisjesfiguur voor. Het heeft alle kenmerken van de laatste fase uit de Ahrensburger cultuur. Hoofd en voeten onthrekken helaas, één been is slechts schematisch aangeduid, maar het lichaam met o.a. de armen zijn zeer duidelijk waarneembaar. Het meisje (of de vrouw) draagt een versierde voorschoot.

Het stukje sandsteen zal gedient hebben als zogenaamd „reïncubator“, een voorwerp dat de reenderjagers (mensen van het Cro Magnon-type) bij zich droegen om na het doden van

een dier ter plaatse hun stenen werktuigjes te vervaardigen, bij te punten of deze een andere vereiste vorm te geven.

De Ahrensburger cultuur dankt haar naam aan het werk van de Duitse hoogleraar Alfred Brüst, die bij Ahrensburg (in de omgeving van Hamburg) omstreeks 1940 een grote verscheidenheid van voorwerpen en beenderen van Antarctische dieren vond. In het laatste veen zijn deze uitstekend geconserveerd gebleven. In ons land met zijn zure venen zijn alle beesten voorwerpen opgelost. Wel werden in Nederland vele duizenden pijlpuntjes e.d. uit deze tijd opgegraven. De Ahrensburger cultuur heeft een verspreidingsgebied van België tot Polen.

Op 1—1.50 meter

De steen met de meisjesfiguur kwam met vele andere voorwerpen te voorschijn bij het graven op een diepte van 1—1.50 meter. Met behulp van radioactieve koolstof kon de ouderdom met grote zekerheid worden bepaald.

De vindplaats kan voorzichtigheids-

halve niet nader worden aangeduid, daar het gebied zeer veel wordt betreden door dagjesmensen. Op dit terrein zijn reeds vroeger opgravingen verricht en wel door dr. Aguilas Wouters uit Nijmegen en dr. A. Bohmers uit Groningen. De laatste, wetenschappelijk hoofdamtenaar bij het Groninger instituut, heeft ook deze opgravingen geleid.

Dr. Bohmers is een internationaal bekend deskundige op het gebied van het paleolithicum en het neolithicum. Onlangs werd hij aangewezen tot leider van een der acht secties van het Internationale prehistorische congres, dat volgend jaar in Rome zal plaats vinden.

Hij heeft een geheel nieuw systeem van onderzoeksmethoden ontwikkeld, die langzamerhand in de gehele wereld wordt toegepast.

Duidelijk tekent zich de vrouwenfiguur af die menschen 11.000 jaar geleden graveerden in een stukje sandsteen van 7,4 x 5,6 cm bij een dikte van 1,2 cm. Medewerkers van het Biologisch-Archeologisch Instituut der R.U. te Groningen vonden de steen dezer dagen in Noord-Brabant. De afbeelding is het eerste in ons land gevonden specimen van paleolitische kunst uit de zogenaamde Ahrensburger cultuur.

Afb. 12

Bijlage 2

De eerste mensen die hun sporen even buiten het grondgebied van Geldrop-Mierlo hebben achtergelaten, dateren van zo'n 10.000 jaar voor Chr., het laat-Paleolithicum. Uit opgravingen in de jaren 60 op de Groote Heide, op de grens van Geldrop met Waalre, bleek dat hier een jachtkamp was geweest waar rendierjagers van de Ahrensburgcultuur hebben geleefd.

Kenmerkende werktuigen voor de rendierjagers die werden aangetroffen, zijn steelspitsen voor de jacht en grote schrabbers voor het schoonmaken van de huiden. Een opmerkelijke vondst binnen dat kampement betreft een slagsteen of retouchoir, waarop een vrouwenfiguur staat afgebeeld. Deze vindplaats dateert aan de hand van de ¹⁴C-methode grofweg rond 10.000 voor Chr. en mede gezien door de aanwezigheid van de Laag van Usselo direct onder de plaats van het kamp. Deze laag bestaat uit een typerende brandlaag die veroorzaakt is door massale bosbranden in geheel Noord-West Europa, ergens tussen 11.000 en 10.000 voor Chr. (bron: Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg, gemeente Geldrop-Mierlo. 2010).

Op onderstaande kaart zijn de archeologisch interessante vindplaatsen in Geldrop ingetekend. In de rode cirkel de vindplaats van het rendierjagerskamp van de Ahrensburgcultuur waar vrijwel zeker de Venus van Mierlo ook gevonden is.

Afb. 13

Colofon

De Myerlese Koerier is een uitgave van Heemkundekring Myerle. De uitgave komt tot stand door medewerking van vrijwillige auteurs en afbeeldingenleveranciers. We maken gebruik van authentiek materiaal. Zover er gebruik gemaakt wordt van materiaal van derden zijn deze rechtevrij of is geprobeerd de rechthebbende te achterhalen en instemming te verkrijgen. Wie van mening is dat we daarin onvoldoende geslaagd zijn, kan contact opnemen met Heemkundekring Myerle

Eindredactie: Ria Saanen

Vormgeving: Pim van Deursen

Redactie: Annie Berkers, Theo de Groof, Hans Verhees

Druk: Editoo B.V. Arnhem

*Redactie-adres: Annie Berkers
annie.berkers@onsbrabantnet.nl*

Bestuur Heemkundekring Myerle:

Hans Klink, voorzitter

Jean-Paul Ruyters, secretaris

Hans Verhees, penningmeester/vicevoorzitter

Corry Bombeeck, lid

Peter van den Boogaard, lid

Henk van Sleeuwen, lid

Vacature, lid

Heemkundekring Myerle is opgericht op 7 juni 1984 vanuit en voor de gemeenschap van de oude heerlijkheid Mierlo, 't Hout en Broek in het algemeen en van en voor haar leden in het bijzonder.

Je bent welkom: donderdagavond van 20.00 – 22.00 in het Oude Raadhuis van Mierlo, Dorpsstraat 134, ingang achterom.

*website: www.heemkundekringmyerle.nl
mailadres: info@heemkundekringmyerle.nl*

4 jaar

1984 - 2024

Indien onbestelbaar:
HKMyerle, Burg. Pankstraat 19, 5731 LW Mierlo

